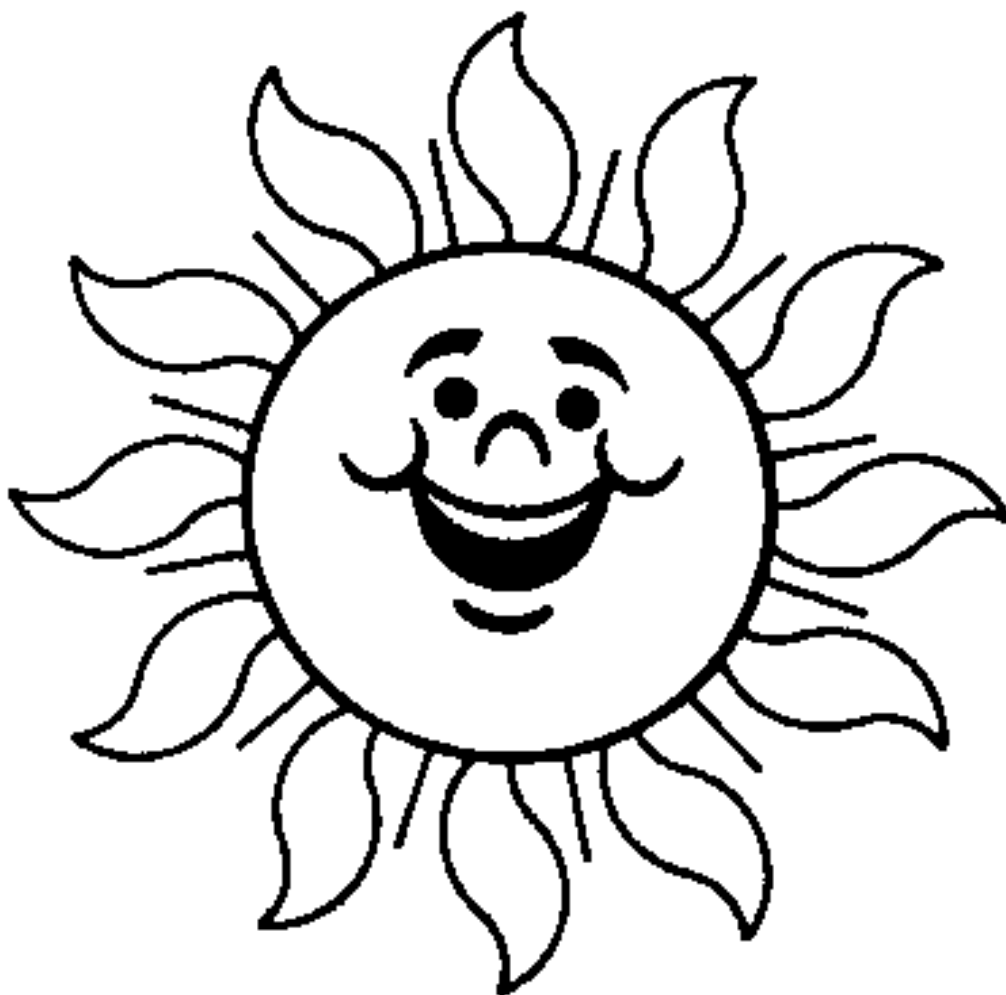

PROGRAM

Vrtca sončni žarek

2003

1. UVOD

V vzgojnoizobraževalnem procesu želimo otrokom omogočiti popoln razvoj njihove osebnosti in spoštovati njihovo dostojanstvo, pravice in svobodo.

Vsakemu predšolskemu otroku naj se v času predšolske vzgoje omogoči optimalni razvoj ter se pri tem upošteva značilnost njegove starosti in njegova individualnost v telesnem, duševnem in duhovnem razvoju.

Pri vzgojnem delu združujemo zdravo tradicijo preventivnega vzgojnega sistema s sodobnimi izsledki znanosti. Opiramo se na avtorja logoterapije V. Frankla, ki pravi, da je človek absolutno nedeljiva celota telesne, duševne in duhovne razsežnosti. Osnovna človekova težnja ni k užitku, moči, materialnim dobrinam in podobno, ampak težnja po smiselnosti. Človek je svobodno in s tem odgovorno bitje. Vzgojna dejavnost je usmerjena v pomoč človeku, da se te svobode zave in jo v življenju tudi odgovorno uresniči. To usmeritev je za področje predšolske vzgoje v slovenskem prostoru ustvarjalno utemeljila prof. Zdenka Zalokar Divjak.

Zaradi zapletenih sprememb družbenih vzorcev imajo današnji otroci pogosto hude težave z družbenimi in čustvenimi veščinami, zato pri svojem delu posvečamo posebno pozornost razvoju čustvene inteligence, kar zajemata poglavji o socialni in moralni vzgoji.

Program je namenjen za vzgojo in varstvo predšolskih otrok v starostnih skupinah od prvega leta do vstopa v šolo, ki so razporejeni v homogene, heterogene ali kombinirane skupine. V vrtec sprejemamo otroke ne glede na svetovni nazor staršev, pomembno je le, da se strinjajo s programom.

Program je oblikovan za t. i. dnevne programe in je hkrati ustrezna podlaga za poldnevni oziroma krajši program.

Kadrovsko zadovoljujemo normative in standarde za družbeno vzgojo in varstvo predšolskih otrok, ki jih določajo Zakon o organizaciji in financiranju v vzgoji in izobraževanju (Uradni list RS, št. 12/96 in 23/96), Zakon o vrtcih (Uradni list RS, št. 12/96), podzakonski predpisi kot je Odredba o normativih in kadrovskih pogojih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje (Uradni list RS št. 57/97, 59/97, 40/99 in 3/00) in Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o vrtcih (Uradni list RS, št. 44/00).

2. SPECIFIČNOST PROGRAMA

Zaradi globoke krize, v kateri se nahaja današnje človeštvo, zlasti pomanjkljivega razumevanja o skupnih vrednotah in prizadevanja zanje, neetičnosti in nasilja, je vodilo našega programa predvsem formirati nove ljudi in otroka celovito vzgajati. Vsekakor je to cilj, ki je nujno povezan s podobo otroka kot subjekta, ki si prizadeva za proces kontinuirane interakcije s sovrstniki, odraslimi, okoljem, kulturo in svetom. Celotni kolektiv mora delati timsko. Vzgojni program bomo zato osredotočili na "človeka – svet". Preko vzgoje najmlajših naj bi se človeštvo počasi obogatilo z vsebinami kot so: solidarnost, enakost, svoboda, mir. Zaradi tega so temeljne razsežnosti vzgoje za človeka, ki ima v sebi dimenzije sveta, naslednje:

medsebojnost, družbenost, povezanost. Naštejmo nekatere pedagoške smernice te vzgoje:

- Vzgoja za mir: graditi in negovati v otroku odnose miru (v sebi, z drugimi, z naravo), vse dokler mir ne postane "slog obnašanja"; vzgajati otroka, da si neprestano prizadeva za mir in nenasilno borbo.
- Socialno etična in družbena vzgoja: postaviti v središče vzgojnega dela teme kot so: sobivanje, medsebojnost (zelo važno je, da otrok raste v ozračju topline in ljubezni), pluralizem, pravičnost, demokracija, dostojanstvo človeka.
- Vzgoja za razvoj: čuti se potreba po avtentičnem razumevanju razvoja, ki temelji na multidimenzionalnosti, soodvisnosti, odprtosti k novim vidikom, sposobnosti, da se gradi edinost v različnosti, kar pomeni, da se otroka vzgaja za kulturo sprejemanja.
- Ekološka vprašanja: potreba po pravi ekološki etiki. Okoljevarstvena vzgoja kot dejavnik kulturne in družbene rasti.
- Vzgoja za komunikacijo v perspektivi odnosa »človek - svet«: gledati na družino, šolo in vse vzgojne činitelje kot »oporišče družbene komunikacije«. Sredstvo take komunikacije mora biti dialog, katerega karakteristike so jasnost, blagost, zaupanje in pedagoška obzirnost.

Nujna temeljna vrednota je ljubezen kot izraz človeškega bitja, ki je sposobno graditi nove odnose, kjer kulturo posedovanja zamenja kultura dajanja. Ljubezen spodbuja h gradnji novih institucij, ki bodo sposobne ustvariti potrebne pogoje, da bodo državljani lahko uresničevali velike naloge in cilje, h katerim so poklicani.

TEMELJNI POUDARKI

2.1. USTVARJANJE DRUŽINSKEGA OZRAČJA

Vzgojitelji so vedno med otroki in kot ljubeče matere in očetje skrbijo za njihov vsestranski razvoj. Med njimi se tkejo močne prijateljske vezi. Vzgojitelji imajo otroke radi z močno in čutečo ljubeznijo, tako da otroci dobro vedo, da so ljubljene.

Otrokom omogočamo poleg rednih oblik tudi življenje v starostno kombinirani skupini. V njej se učijo živeti z drugačnimi - bolj in manj sposobnimi od sebe ter razumevanja in odgovornosti do drugih. Hkrati jim taka razporeditev v skupine omogoča bivanje z osebami, na katere jih vežejo močne čustvene vezi - z bratci in sestricami.

Temelj za občutek varnosti, ki ga otrok potrebuje za svoj razvoj in je pogoj, da vzgojni proces sploh lahko steče, sta razumevanje med vzgojnim osebjem (enoten pristop; doslednost v tem, da vedno podpremo tudi zahteve drugega vzgojitelja; če ne soglašamo, se pogovorimo in dogovorimo, pomembno je, da pride do soglasja) in zaupanje ter pogovor med starši in vzgojiteljem. Otrok zaupa tistemu, ki mu starši zaupajo. Čuti pretok pozitivnih ali negativnih čustev med starši in vzgojiteljem ali med vzgojnim osebjem. Pogovor med starši in vzgojiteljem je potreben za enak način vzgoje. Spoštovati moramo otrokovo navezanost na določenega vzgojitelja, ne

smemo pa je potencirati, ampak mu pomagati k preraščanju, ko na osnovi navezanosti pridobi dovolj močan občutek varnosti.

Vzgojitelj ima jasno izdelano lestvico vrednot, po katerih živi in se skladajo s splošnimi človeškimi oz. krščanskimi vrednotami zapisanimi v dekalogu, evangeliju in v humanitarnih listinah OZN. Otroku posreduje globoke življenjske vrednote predvsem s svojim zgledom, pa tudi z besedo in pripovedovanjem življenjskih izkušenj.

2.2 ZGLEDOVANJE PO VZORCU PROŽNE DRUŽINE

(prim. Barbara Coloroso, Otroci so tega vredni)

Sodobna usmeritev pedagogike išče ravnotežje med permisivno in avtoritarno vzgojo in otroke vzgaja za notranjo disciplino. Med obema skrajnostima poskuša najti vzgojo za odgovorno svobodo, ki zna služiti skupnosti. Poskuša odgovoriti na uničujočo osamljenost, zaprtost v svoj svet ter duhovno zmedenost in izgubljenost, ki težijo telo, srce in duha sodobnega človeka. Skuša mu pomagati, da se osvobodi skrajnosti morečega individualizma ali slepega kolektivismu. Pomembno vlogo pri tem ima vzgoja za zrelo komunikacijo na vseh področjih.

Vzgojitelj skrbi, da se otroci telesno in duševno dobro počutijo. Goji bogate individualne odnose z vsakim otrokom skozi ves dan. V odnosu do otroka združuje ljubeznivost z zahtevnostjo.

Prof. Zdenka Zalokar Divjak pri razvijanju svoje teorije posebno poudarja gibalni, govorni in moralni razvoj (predvsem s pomočjo pravljic) ter veliko stika z naravo.

Pomembno vlogo ima vzgoja za dolžnost, za žrtev in premagovanje težav (razvijanje kreposti), kar otroku prinaša življenjsko moč in optimizem.

Bistvenega pomena pri vzgoji je ustvarjanje veselega razpoloženja in vnašanje humorja v vsakdanje življenje. Zato je velik poudarek na praznovanju, dramski dejavnosti in drugih nastopih, glasbi in petju, izletih, itd.

2.3 KATOLIŠKA VZGOJA

Na željo staršev in v tesnem sodelovanju z njimi dajemo otrokom krščansko usmerjeno okolje, ki so ga deležni tudi doma. Tako jim omogočimo skladno vzgojo za splosne človeške in krščanske vrednote.

NOTRANJI POUČENJE PRI VZGOJI

Pri oblikovanju moralnih norm otroka z zgledom in besedo spodbujamo k življenju po zapovedi LJUBEZNI do Boga, do bližnjega in do samega sebe ter po temeljnih načelih dekaloga. Otroka navajamo na življenje in v njem razvijamo čut za čudenje, hvaležnost in zaupanje.

ZUNANJI POVDARKI PRI VZGOJI

Sodelujemo pri župnijskem življenju in spoznavamo krščanske obrede, izročilo in običaje. Ko se otrok sreča z različnimi znamenji, mu razlagamo njihov pomen. Na praznike se skupaj pripravljamo in z njimi bogatimo življenje v vrtcu. Otrok ima na razpolago literaturo z versko vsebino in možnost, da jo podoživlja v dramatizacijah. Uči se pesmi s to temo. Otroku omogočimo, da spontano versko čutenje pokaže v odnosu do nabožnih predmetov (slike, kipi v prostoru), do ljudi (sovrstnikov, bolnikov) in do stvarstva (živali, rastline). Otroke seznanjamo z življenjem svetnikov in s prazniki med letom.

3. PROGRAMSKE POBUDE NA RAZVOJNIH PODROČJIH

Sodobne razvojne teorije poudarjajo, da je razvoj stalen in dinamičen proces, ki vključuje kvantitativne in kvalitativne spremembe ter skladnost in integracijo med posameznimi področji otrokovega razvoja.

Igra je osnovna otrokova dejavnost, s pomočjo katere odkriva svet in spoznava njegove zakonitosti, se uči socialnih odnosov in razvija svoje sposobnosti, se sprosti in razvedri ter zadovolji svojo čustveno potrebo po prijateljstvu. Vzgojitelj spodbuja otrokovo usmerjenost k igri in se aktivno vključuje vanjo, da se med njim in otrokom pletejo močne čustvene vezi zaupanja in naklonjenosti, ki so predpogoj za vzgojni proces. Prek igre vzgojitelj otroka spoznava in mu pomaga k harmoničnemu razvoju.

Dolžnost vzgojitelja je, da odgovori na otrokove telesne potrebe po hrani, gibanju, sproščeni igri, počitku, pesmi, glasbi in podobnih dejavnostih. To so za nas najuspešnejša sredstva za doseganje discipline ter ohranjanje nrvnosti in zdravja.

Posebno pozornost posvečamo uresničevanju in zadovoljevanju otrokovih razvojnih potreb v vzgoji za ljubezen do bližnjega, socializaciji, v oblikovanju in prakticiranju moralnih vrednot in lepega vedenja, v zadovoljevanju čustvenih razvojnih nalog s sodelovanjem vseh udeležencev v vzgojnem procesu (otrok - družina - vzgojitelj).

Vzgojno delo naj pomaga otroku vzpostaviti pravilno samopodobo ter takšen odnos do ljudi, stvari in okolja, ki mu omogoča ustvarjalnost, notranjo harmonijo ter vzporednosti, skladnosti in integritete vseh razvojnih področij.

Upoštevalo konkretno skupino otrok in njihove potrebe poudarjamo pri posameznih področjih otrokovega razvoja naslednje:

3.1 JEZIK

Otroku pomagamo ustvarjalno oblikovati njegove izkušnje in spoznanja o življenju, zato ga uvajamo v svet domišljije, ga učimo ustvarjalnega mišljenja, pomnjenja in razmišljanja. Učimo ga razpoznavanja zvokov in govornice gibov. Z doživetji besede in slike oblikujemo njegovo osebnost.

Globalni cilji:

- spodbujati ustvarjalno mišljenje in izražanje,
- spodbujati in razvijati govor in jezik kot sredstvo komunikacije ter bogatiti besedni zaklad,

- razvijati sposobnost poslušanja in razumevanja drugih in navajati otroke na urejen pogovor (poslušanje sogovornika),
- razvijati neverbalno komunikacijo (geste, mimika),
- usmeriti otroka h knjigi, ki naj jo doživi in podoživi v vsej njeni estetski, vsebinski in vizualni podobi ter oblikovati pravilen odnos do nje,
- omogočiti otroku učiti se novih besed in pojmov ter osvajati znanja z različnih področij,
- razvijati kulturo govora: jasno izražene misli, dosledna izgovorjava, sposobnost javnega nastopa (proslave, praznovanja...),
- spodbujati socialno učenje,
- na področju uvajanja v branje krepiti sposobnost vidnega razlikovanja, vizualni spomin,
- razvijati ustvarjalnost in gojiti veselo razpoloženje ob igri z glasovi, zlogi, besedami in besednimi igrami.

Cilji:

- Otrok usvaja knjižni in pogovorni jezik ter spoštuje narečja kot bogastvo kulturne dediščine,
- otrok identificira zloge in glasove ter spoznava znake zanje prek pesmi, igre in gibanja,
- ob srečanju s kvalitetno literaturo otrok oblikuje kritičen literarni okus,
- otrok bogati duhovni razvoj s pomočjo pravljic, svetopisemskih zgodb in življenja velikih osebnosti,
- z branjem rimega besedila in pravljic otrok uživa v ritmu, melodiji in rimah,
- otrok s pravljicami razvija domišljijo in izživi svoje stiske in strahove,
- otrok uporablja vljudnostne izraze ob igri z vlogami in simbolni igri,
- otrok se ustvarjalno izraža z lutkovno igro, izmišljanjem svoje pravljice, pesmice,
- otrok se uči uporabljati vljudnostne izraze, lep jezik in spoštljiv pogovor,
- prek objave izmišljenih otroških vsebin v internih publikacijah, v revijah ali po radiu otrok doseže priznanje, nagrado za svoj trud in je še naprej motiviran za ustvarjanje,
- otrok pripoveduje zgodbe, ki jih posluša, z vedno bogatejšimi povedmi,
- otrok spoznava kakovostno literaturo (domači in tuji avtorji, velik poudarek na ljudski umetnosti),
- otrok sodeluje v različnih govornih položajih z različnimi osebami, ki uporabljajo različne načine govora,
- otrok se sreča z različnimi literarnimi zvrstmi in jih estetsko doživlja,
- otrok spoznava Sveto pismo kot temeljno knjigo življenja, ki svoje duhovno sporočilo posreduje preko različnih literarnih zvrsti.

3.2 NARAVA IN DRUŽBA

V otroku je izredno močna vedoželjnost in sposobnost za čudenje. Ob srečanju z lepotami narave se čuti obdarovanega od Boga stvarnika. Prav tako je prevzet od stvaritev človeške znanosti in umetnosti. V njem želimo razvijati čut hvaležnosti, spoštovanja in odgovorne skrbi za ohranjanje lepot naravnega in družbenega okolja. Vse, kar spoznamo, ugotovimo, iznajdemo, se naučimo, služi tudi drugim ljudem, da življenje za vse postaja lepše. Otroku pomagamo, da se ustvarjalno vključi v ta proces in se čuti koristen član skupnosti.

Globalni cilji:

- spodbujati otrokovo naravno radovednost, samoiniciativnost in usmerjeno pozornost,
- razvijati sposobnost pozornega opazovanja in občudovanja naravnega in družbenega okolja,
- odkrivati in zaznavati v našem ravnanju spoštljiv odnos do lepot v naravi,
- odkrivati pomen dobrih medsebojnih odnosov in potrebnost pravil za prijetno sožitje v skupnem življenju v družini, med vrstniki, v širšem okolju,
- razvijati sposobnosti ter pripravljenost za dogovarjanje, upoštevanje različnosti in sodelovanje v skupinah (strpnost, solidarnost, pomoč ...),
- spoznavati narodno in kulturo dediščino ob običajih, praznovanjih, igrah in se jo tako naučiti ceniti in koristno uporabljati.

a. Družbeno okolje - cilji:

- otrok neposredno opazuje in se seznanja z javnimi institucijami in različnimi poklici,
- otrok se seznanja s prometom in pravilnim vedenjem v prometu (obzirnost in varnost), (pot od vrta do doma, obiski otrok na domu),
- otrok pomaga pri urejanju igralnice in igrišča,
- otrok raziskuje bližnje okolje in ga spoznava, da se v njem počuti varnega,
- otrok se uči skrbeti za varnost v različnih okoljih in situacijah,
- otrok spoznava različna sredstva javnega obveščanja in se uči uporabljati različne načine komuniciranja,
- otrok spoznava kulturne dejavnosti in ljudske običaje,
- otrok se veseli vključevanja staršev, starih staršev v življenje v vrtcu (prikaz njihovega poklica v vrtcu ali na njihovem domu).

b. Naravno okolje - cilji:

- otrok spoznava lastnosti predmetov in naravnih materialov ter njihove lastnosti s preizkušanjem v igri ter s fizikalnimi in kemijskimi poskusi,
- otrok odkriva lepoto in raznolikost žive in nežive narave ter njenih zakonitosti,
- otrok spoznava rastline, živali, vremenske pojave, neposredno opazuje in ugotavlja povezave med njimi,

- otrok zaznava živali, rastline z različnimi čuti,
- otrok si oblikuje pravilen odnos do narave in odkriva posledice napačnih posegov vanjo,
- otrok skrbi za rastline (sajenje, zalivanje, opazovanje spreminjanja rastlin v rasti in razvoju),
- otrok se uči razvrščati odpadke (bio odpadke bomo uporabili za vrt ob vrtcu),
- otrok izdeluje igrače in dekoracije iz naravnih materialov in se igra z njimi.

3.3 DELOVNA IN TEHNIČNA VZGOJA

Delovna vzgoja je zamišljena tako, da otroci uživajo v delu in učenju za delo, da jih žeja po večjem in globljem spoznavanju delavnosti. Cilj delovne vzgoje je, da v otroku razvijamo vse darove, ki jih ima. Pri razvijanju delovne vzgoje je potrebno razvijati domišljisko, čustveno in ustvarjalno razsežnost vsakega otroka. S spoznavanjem in uporabo tehničnih dosežkov človeka oplemenitimo in mu olajšamo delo.

Otroke učimo, da znajo prenašati tudi neuspehe pri delu. Pomagamo jim, da spoznajo, da so lahko uspešni na katerem drugem področju. Prek dela želimo oblikovati uravnoteženo osebnost, ki bo imela oblikovan osebni pogled na svet.

Globalni cilji:

- Razvijati veselje do dela ob učinkih lastnega dela,
- oblikovati vrednotenje vsakega poštenega človeškega dela,
- otrok naj se zaveda svojih sposobnosti, učinkovitosti in koristnosti svojega dela,
- razvijati čut dolžnosti in vztrajnosti pri opravljanju obveznosti,
- spoznavati različne poklice in delovne procese,
- spodbujati inovatorstvo in ustvarjalnost.

Cilji:

- Otrok se postopoma uči lastne urejenosti,
- otrok ob sodelovanju z drugimi spoznava pomembnost medsebojne pomoči,
- otrok osvoji različne ročne spretnosti,
- otrok razvija čut za red (za pospravljanje igrač, urejeno okolico, odlaganje smeti),
- otrok goji pripravljenost za pomoč pri domačih delih in opravilih v vrtcu,
- otrok spoznava ustrezne ukrepe za varovanje življenja in zdravja pri delu,
- otrok se uči smotrne uporabe sredstev in materialov.

3.4 MATEMATIKA

Matematika je področje abstraktnega, ki ga osvajamo prek konkretnih predstav in pojmov. Iskanje in radovednost vodita otroke do pomembnih miselnih procesov, ki jih

človeški razum uporablja tudi na drugih področjih svoje ustvarjalne dejavnosti. Igra jim nudi idealne pogoje, da se predpojmovne izkušnje z miselno predelavo in prek motorične dejavnosti utrdijo kot zaznave in občutki, ki kasneje gradijo generalizirane predstave in pojme. Igra je osnovna metoda in oblika pridobivanja izkušenj, zaznav in predstav o matematičnih zakonitostih, ki jih otrok more osvojiti na predšolski stopnji.

Skupaj z vrstniki otroci odkrivajo urejenost narave in vesolja ter poimenujejo vzročno posledične povezave in odnose okoli sebe z imeni, števili, merami, oblikami in barvami ter odkrivajo njihovo vlogo v človekovem življenju.

Globalni cilji:

- razvijati osnovne miselne operacije: konzervacijo, klasifikacijo, seriacijo,
- razvijati sistematičnost v mišljenju in delu,
- razvijati sposobnost intuitivnosti, domišljije in ustvarjalnosti.

Cilji:

- otrok prek gibanja in iger spoznava prostorske odnose in orientacijo na lastnem telesu,
- otrok s fizikalnimi poskusi utrjuje velikostne in količinske odnose ter zakonitosti gibanja,
- otrok spoznava različne like in geometrijska telesa,
- otrok ozavešča naravne časovne enote in pojme zanje (dan, dopoldne, včeraj, teden, leto, utrip srca, ...) ter postopoma prepozna dogovorjene časovne enote,
- otrok meri z relativno enoto, ki si jo izbere sam,
- otrok vizualno prepozna števila in jih imenuje,
- otrok opisuje lastnosti predmetov in jih primerja med seboj,
- otrok prešteva predmete, jih razvršča in ureja,
- otrok uporablja predmete kot simbol za drugo stvarnost.

3.5 GIBANJE

Za zdrav telesni in duševni razvoj potrebuje otrok veliko gibanja in bivanja na svežem zraku. V predšolskem obdobju otroci z igro pridobivajo raznovrstne gibalne izkušnje, ki jim prinašajo veselje in zadovoljstvo. Vrtec otrokom vsak dan omogoča z različnimi dejavnostmi spoznati in razviti gibalne sposobnosti ter jih spodbuja k osvajanju nekaterih gibalnih konceptov oziroma shem.

Otrok potrebuje mnogo ljubezni, pozornosti, usmerjanja in občutek pripadnosti skupini, da doživi občutek varnosti, ki je pogoj za sproščenost v gibanju.

V gibalni vzgoji so nenehno navzoče prvine:

- zdravstvena (zdrava prehrana, nega in čistoča telesa, krepitev odpornosti, preventiva razvad, počitek in drža telesa),
- vzgojna (obzirnost, sodelovanje, športni duh, vztrajnost v naporu, delovne navade in redoljubnost, medsebojni prijateljski odnosi, medsebojna pomoč),

- razvedrilna, sprostitvena (zabava, sproščenost, družabnost, uspeh).

Globalni cilji:

- zagotoviti usklajen zdrav telesni razvoj,
- omogočiti čim več gibanja na zraku,
- razvijati moč, hitrost in spretnost ter sposobnost samokontrole gibanja,
- iz naravnih oblik gibanja prehajati na posebna gibanja in športne dejavnosti,
- z gibalno spretnostjo vplivati na celotno sposobnost učenja, asociativne procese in sposobnost reševanja problemov,
- spodbujati otroke k primernemu športnemu vedenju in sodelovanju pri igri v skupini,
- navajati otroke na premagovanje težav strme poti in jih zbliževati ob skupnem premagovanju naporov,
- utrjevati navade zdravega načina življenja.

Cilji:

- otrok oblikuje pravilno držo in zdrava stopala s pomočjo vodenih gibalnih iger,
- otrok ustvarja telesno shemo,
- otrok išče lastne poti pri reševanju gibalnih problemov,
- otrok usklajuje gibanje z določenim ritmom,
- otrok prilagaja lastno gibanje pravilom elementarnih iger,
- otrok pridobiva različne gibalne izkušnje v dejavnostih z žogo,
- otrok spoznava igre s pravili in se seznanja z osnovami nekaterih športnih iger,
- otrok se sproščeno giba v vodi in osvaja osnovne elemente plavanja,
- otrok pridobiva spretnosti vožnje s kolesom, spretnosti kotalkanja,
- otrok spoznava zimske dejavnosti,
- otrok se uči prenašati manjše padce ter premagovati bolečine,
- otrok spoznava osnovne varnostne ukrepe, ki so potrebni pri izvajanju gibalnih dejavnosti ter ozavešča skrb za lastno varnost in varnost drugih,
- otrok se uči sprejemati poraz in uspeh,
- otrok se uči notranje discipline,
- otrok se navaja na osnovne higienske navade ter na samostojnost pri oblačenju in skrbi za obleko,
- otrok je deležen zdravega načina življenja in ga vzljubi.

3.6 UMETNOST

Z umetnostjo človek izraža svoja najgloblja doživetja in duhovno razsežnost.

Otrok ob srečanju z lepoto in urejenostjo v umetnosti doživlja harmoničnost življenja in vstopa v skrivnosti duhovnega sveta. Otrokom omogočamo doživljanje lepega in jih vzgajamo k opazovanju in občudovanju. Dajemo jim možnost preizkušati materiale in umetniške izraze posameznih zvrsti ter v njih svobodno izražati lastna doživetja.

Globalni cilji:

- vzgajati otroke k zaznavanju, dojetanju ter doživljanju lepote v življenju in umetnosti z vsemi čutili in se je veseliti,
- razvijati sposobnosti občudovanja ter negovati čut hvaležnosti in obdarovanosti,
- razvijati in spodbujati otrokovo naravno nagnjenje do umetniškega izražanja,
- razvijati sposobnost umetniškega izražanja čutnega, čustvenega, miselnega, estetskega in vrednostnega doživljanja,
- spodbujati k prizadevanju za izvirnost, domiselnost in ustvarjalnost,
- spoznavati umetniške stvaritve,
- z estetsko urejenim okoljem vplivati na skladen razvoj otrokove osebnosti,
- uvajati v vrednotenje lastnih stvaritev in stvaritev drugih.

3.6.1 Dramska vzgoja

Otrok se uči obvladovati različne situacije s pomočjo vživljanja v igrah z vlogami. Dramska dejavnost mu omogoča, da z besedo in kretnjo izrazi svoje doživljanje zunanjega sveta in odnos do njega. Pomembno vlogo ima tudi skupinska dinamika, ki se ustvari med pripravljanjem scene in nastopov.

Cilji:

- otrok z nastopi in prireditvami razveseli in čustveno obogati druge,
- otrok razvija samozavest in pozitivno podobo o sebi,
- otrok opazuje nastop drugih ter prehaja na vključevanje v skupinski in individualni javni nastop,
- otrok se vživlja v posamezne vloge in življenjske situacije,
- otrok se uči kratka besedila na pamet in jih ustvarjalno povezuje z gibalnim izrazom,
- otrok izdeluje preproste lutke in jih animira,
- otrok se uči večšine dogovarjanja med soigralci pri pripravi scene in besedila za dramtizacijo ali lutkovno predstavo.

3.6.2 Plesna vzgoja

Ritem je glasbeni element, ki človeka spremlja od prvih začetkov življenja in ga usmerja h gibanju. Plesna dejavnost otroku omogoča, da na svojevrsten način izrazi doživetje ritma in glasbe ter čustva, ki se v njem budijo ob srečevanju z zunanjim svetom.

Cilji:

- Otrok ustvarjalno izraža doživetje predmetov, živali, pojmov,

- otrok se ustvarjalno giblje ob glasbeni spremljavi,
- otrok osvaja elemente ljudsko-rajalnih in drugih plesnih iger,
- otrok spoznava preproste plese in družabne plesne igre,
- otrok skupaj z drugimi oblikuje v prostoru skupinske geometrijske figure,
- otrok se s pomočjo plesne dejavnosti telesno in čustveno sprosti ter se uveljavi v skupini in kot posameznik.

3.6.3 Likovna vzgoja

Z likovno umetnostjo posnemamo urejenost in lepoto vidnega sveta, hkrati pa z njeno simbolno govorico poudarimo tudi vidike, ki očem niso zaznavni. Otrok ima prirojeno sposobnost za simbolno likovno izražanje globljih vsebin. Zelo rad se poigra tudi z materialom in odkriva njegove lastnosti. Iz te dejavnosti se porajajo čudovita abstraktna dela.

Cilji:

- Otrok razvija fino motoriko rok,
- otrok aktivno sodeluje pri urejanju prostora,
- otrok ocenjuje in vrednoti lastna likovna dela in likovna dela drugih otrok z vidika skladnosti barv, barvne ploskve, uporabe materialov in tehnik,
- otrok se spontano grafično izraža po trdi in gladki površini,
- otrok razvija sposobnost plastičnega oblikovanja s peskom, testom, plastelinom, snegom
- otrok se seznanja z različnimi likovnimi tehnikami in materiali ter se jih uči uporabljati,
- otrok se uči pravilno in ustvarjalno uporabljati likovni pribor in različne neoblikovane priročne materiale.

3.6.4 Glasbena vzgoja

Glasba je način in sredstvo izražanja najglobljih prvinskih duhovnih in ustvarjalnih občutij, ki more dvigniti duha in razum k najvišjim idealom. Zato ima glasba neizmerno vzgojno in ustvarjalno moč v razvoju vsakega človeka ter v oblikovanju notranje harmonije in uglašenega odnosa do drugih in do sveta.

Cilji:

- otrok doživlja veselje ob glasbi,
- otrok pri lastnih glasbenih ustvarjalnih dejavnostih razvija glasbene ustvarjalne zmožnosti,
- otrok se s pomočjo umirjene glasbe sprosti ter osvobaja tesnobe in strahu,
- otrok se preizkuša in izraža v različnih glasbenih dejavnostih (poslušanje glasbe, petje in igranje na male instrumente, glasbene didaktične igre),
- otrok razvija čut za ritem in melodični posluš,
- otrok spoznava in izvaja različne zvrsti glasbe (poudarek na ljudskem izročilu in duhovni glasbi),

- otrok posluša glasbene pravljice, glasbene dramatizacije in sodeluje pri njihovem ustvarjanju,
- otrok razvija sposobnost za pozorno poslušanje in doživljanje glasbe.

3.7 MORALNO PODROČJE

Človek je del družbe, v kateri raste, živi in deluje.

Da bo otrok družbo, v kateri živi, lažje sprejemal in se pozneje v njej aktivno udeleževal, je prav, da postopoma spoznava bližnje družbeno okolje (družinsko življenje, vsakdanje življenje ljudi, kulturno življenje, lepe navade ...), se vključuje v vsakdanost in si po svojih močeh prizadeva za temeljne vrednote, za dobro, lepo in resnično.

V vrtcu si skupaj prizadevamo ustvariti domačnost in toplino. Zato vzgojitelji poskušamo v otrocih vzbuditi občutek za dobro, lepo in resnično, jih navdušiti za aktivno sodelovanje in skupno prizadevanje, hkrati pa vzgajati za odgovornost do vsega, kar jih obdaja.

- Spoznavanje zgodovine, zgled dobrih ljudi, iskanje pozitivnega ... Pomagamo si z zgodbami, ki odkrivajo ljubezen in prijateljstvo. Skupaj odkrivamo dobro in si v vsakdanjem življenju za to tudi prizadevamo. S tem spoznavanjem in z izkušnjo ljubezni prebujamo v otrocih željo po prizadevanju za življenje v ljubezni.

- Skupno življenje v vrtcu nas bogati. Lepo, ki ga odkrivamo v preteklosti in v okolju, uresničujemo v našem vsakdanjiku. Drug drugemu pomagamo in se spodbujamo.

- Odprtost do drugih. Srečujemo se z ljudmi in dogodki, ki jih ne moremo vedno sprejeti že ob prvem srečanju. Skupaj odkrivamo dobro v vsakem človeku, v vsaki stvari. Tako lažje sprejemamo drugačnost in družbo, v kateri živimo, jo bogatimo in vnašamo vanjo več topline in ljubezni. To oblikuje čut za pristno in resnično.

V našem ravnanju otrok zaznava spoštljiv odnos do lepote v naravi in pomen dobrih medsebojnih odnosov v skupnem življenju, v družini, med vrstniki... Tako bo poskušal razumeti drugega, mu podariti prijazen nasmeh, pogled, mu reči dobro besedo, se veseliti njegove radosti, ga razumeti v njegovem trpljenju, z njim trpeti in ga ljubiti: spoštovati različnost vseh.

Otroku pomagamo, da bi se razvil v samostojno samozavestno osebnost, ki ima svoje mišljenje in stališče, zato ga spodbujamo k iskanju izvirnih odgovorov na vprašanja, kaj je dobro in kaj ne, kako naj ravna v posameznih okoliščinah. Tako bo otrok razvil svoj lasten etični čut, smisel za resnično.

Globalni cilji:

- spodbujati otrokovo iskrenost in spontanost v stiku z drugimi,
- seznanjati se s temeljnimi moralnimi vrednotami človeštva, naše slovenske kulture in drugih kultur,
- razvijati in utrjevati moralne kvalitete: preprečevanje grobosti, nesramnosti, reševanje konfliktov brez nasilja, graditi dobre medsebojne odnose (prijaznost, odpuščanje, poštenje, ...),

- pospeševati otrokova lepa in prijetna čustva (zadovoljstvo, veselje, ljubezen, varnost in zaupanje) in odstranjevati vzroke za razmah neprijetnih in neprimernih čustev,
- navdihovati za pristno krščansko življenje ob zgledu svetnikov, primerov pogumnih in dobrih ljudi,
- spodbujati k doslednemu upoštevanju pravil pri igrah in navajati k pravilnemu sprejemanju porazov in zmag,
- seznanjati in vzgajati k spoštovanju kulturo - verskih vrednot: umetnosti, običajev, simbolike in znamenj.

Cilji:

- otrok razvija čut odgovornosti do drugih,
- otrok se uči pravil lepega vedenja, vpljudnostnih izrazov, ki naj postanejo odraz notranjega čutenja,
- otrok goji smisel za humor in pozitiven pogled na stvarnost,
- otrok se uči premagovati neprijetna in neprimerna čustva in jih izražati na primeren način,
- otrok razvija čut dolžnosti in vztrajnosti pri opravljanju obveznosti,
- otrok bogati in razvija svoje duhovne sposobnosti (svoboda, ustvarjalna odgovornost, intuicija, volja do smisla),
- otrok zavzema spoštljiv odnos do vsega stvarstva, v katerem prepozna dobroto Boga Stvarnika,
- v vsakdanjem življenju se otrok uvaja v primerno molitev, ki jo razlikuje od drugih pogovorov in besedil.

3.8 SOCIALNO PODROČJE

Raziskave kažejo, da je obvladovanje družbenih in čustvenih veščin odločilnejše za uspeh v življenju kot intelektualne sposobnosti. Otrok potrebuje okolje, v katerem lahko oblikuje vztrajnost, optimizem, samomotiviranost in prijateljsko navdušenje, da bo lahko v življenju srečen in uspešen. Prizadevamo si otroku pomagati razvijati čustvene lastnosti: empatijo, izražanje in razumevanje občutkov, nadziranje razpoloženja, neodvisnost, prilagodljivost, občutek priljubljenosti, reševanje medosebnih težav, vztrajnost, blagohotnost, prijaznost in spoštovanje (prim.dr.Lawrence E. Shapiro, Čustvena inteligenca otrok.).

Otroci pridobivajo osnovne življenjske izkušnje, da se v okolju znajdejo in se vanj aktivno vključijo. Prek medsebojnih odnosov navajamo otroke tudi na odnos do Boga. Vzgojnokomunikacijski prostor ni le dvodimenzionalen. Šele odnos in komunikacija z Bogom vodi v človeka vredno in srečno življenje ter v ustvarjalnost, ki je usmerjena k sočloveku in želi njegovo življenje polepšati z dobroto.

Otroci spoznavajo svoj domači kraj in se seznanijo s tem, kako so ljudje tod živeli v prejšnjih časih, hkrati pa se postopoma spoznavajo z zgodovinskimi spremembami v širši družbi in svetu.

Vključevanje v širše okolje pomeni tudi vključevanje v kulturo, v kateri živimo. Poleg vključevanja v lastno kulturo in nacionalno tradicijo je potrebno že zgodnje seznanjanje z drugimi kulturami in civilizacijami (življenjskimi navadami, tradicijami, praznovanji, itn.), ki nudi osnovo za vzgajanje medsebojne strpnosti in spoštovanja drugačnosti.

Potrebno je zagotoviti razmere, v katerih se bodo otroci počutili zaželeni, zaščiteni in varni. Tako bodo pridobivali pozitivne življenjske izkušnje za ustvarjanje medosebnih odnosov.

Globalni cilji:

- oblikovati pravilno podobo o sebi,
- razvijati lastno identiteto in svoje sposobnosti v odnosu do bližnjega,
- vključitev tistih, ki sami niso iniciativni,
- sprejemati vsakogar, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, starost, značaj, status ali katero koli drugo osebno okoliščino,
- spodbujati vključevanje v skupino z razvijanjem sposobnosti vživljanja, spoštovanja, sočustvovanja z drugimi,
- razvijati sposobnosti za sodelovanje,
- bogatiti socialne odnose v kombinirani skupini,
- ustvarjati ozračje prijateljstva in povezanosti med nami ob praznovanjih,
- z osebnim zgledom otroke vzgajati k dobremu in poštenemu življenju na temelju ljubezni do Boga in vsakega človeka.

Cilji:

- otrok osvaja kulturno vedenje v različnih javnih prostorih,
- otrok ozavešča pomembnost delovnih in kulturno higienskih navad za vključitev v skupino,
- otrok razvija pozitivne osebne lastnosti, kot so iskrenost, kritičnost, iniciativnost, samostojnost, samozaupanje, samokritičnost, poštenost ...
- otrok razvija čut za spoštovanje starejših in obzirnost do mlajših ter se uči konkretno pomagati,
- otrok se vključuje v skupno igro in delo (druge poslušamo, se prilagajamo, prispevamo svoj delež svoj doprinos),
- otrok z veseljem deli z drugimi otroki igrače ter vse, kar ima ali prinese v vrtec,
- otrok se uči opaziti potrebe in stiske drugih in jim pomagati (humanost, karitativnost),
- otrok pridobiva izkušnje srečevanja s konflikti in neuspehi in se navaja na zadržanje strpnosti,
- otrok pridobiva sposobnost širjenja socialnih vezi in vključevanja v nove socialne skupine (navezovanje prijateljstva, vključevanje v interesne dejavnosti),

- otrok razvija zavest, da nas Jezus Kristus povezuje med seboj kot brate in sestre.

4. INTERESNE DEJAVNOSTI

Vrtec izvaja svoje dejavnosti v soglasju in povezanosti s starši. S tem pospešuje čim skladnejši razvoj otroka in mu omogoča dobro družbo vrstnikov.

Te dejavnosti so:

1. Letovanje, zimovanje

- navajati otroke na življenje v naravi,
- navajati jih na samostojnost, samopremagovanje in krepitev samozavesti.

2. Športne aktivnosti: Zlati sonček

- krepiti zdravega duha v zdravem telesu,
- skrbeti za pravilno rast in razvoj telesnih sposobnosti in spretnosti,
- smotrno izrabljati odvečno energijo,
- razvijati higienske navade in zdrav način preživljanja prostega časa.

3. Ure pravljic (bralna značka)

- bogatiti besedni zaklad,
- osvojiti splošne človeške vrednote,
- ob vživljanju v literarne junake preraščati razvojne konflikte (osamosvajanje, socializacija, ...)
- razširjati otrokovo obzorje,
- oblikovati pravilen odnos do knjige in kritičen literarni okus.

4. Glasbena delavnica

- razvijati melodični in ritmični posluš,
- spoznavati ritmične in melodične instrumente,
- ustvarjati veselo razpoloženje ob skupnem petju,
- krepiti samozavest in čut za služenje z javnim nastopom.

5. Plesna vzgoja

- izražati doživetja z gibi,
- razvijati koordinacijo telesnih gibov,
- spoznavati in ohranjati narodno bogastvo prek otroških plesnih iger.

6. Lutke v vrtcu

- omogočiti doživljanje in ustvarjalno izražanje otrok z lutko,
- izdelovati različne vrste lutk in jih animirati.

7. Tuji jezik v vrtcu

- pridobivati posluh za tuji jezik in izgovarjavo tistih glasov, ki jih v materinščini ni,
- prepoznavati in poimenovati predmete in živali iz bližnjega okolja.

5. VLOGA ODRASLIH

Poleg že določenih ciljev, ki izhajajo iz razvojnih potreb in širšega družbenega sistema vzgoje, bomo sledili še naslednjim:

- utrjevanje prepričanja, da je življenje velik Božji dar,
- spodbujanje vedrega in veselega razpoloženja ter optimističen pogled na svet, razvijanje verskega čuta z zaupanjem v Božje varstvo s pogovorom, z zgledom ljubezni med zakoncema.
- upoštevanje individualnih talentov otrok, razvijanje le-teh in navajanje na delitev duhovnih dobrin,
- spodbujanje prijateljskih vezi in solidarnosti med otroki in družinami,
- gojenje pozitivnega odnosa do življenja - navdušeno in hvaležno sprejemanje novih družinskih članov,
- pomoč staršem pri njihovem trudu za vzgojo otrok z upoštevanjem njihovih predlogov in s strokovnimi nasveti,
- z osebnim zgledom otroke vzgajamo k dobremu in poštenemu življenju na temelju ljubezni do Boga in do vsakega človeka,
- omogočanje stika z naravo in naravnimi materiali, ki otroku razvijajo domišljijo in ustvarjalnost ter veliko bivanja na zraku, ki veča odpornost in vzdržljivost,
- spoznavanje, cenjenje in koristno uporabljanje narodno - kulturne dediščine preko pregovorov, pesmi, zgodb, iger in običajev.

6. NAČINI IN OBLIKE SODELOVANJA S STARŠI

1. Postopno uvajanje otroka v vrtec.

Starši so določen čas skupaj z otrokom v skupini, postopoma podaljšujejo čas samostojnega bivanja otroka v vrtcu.

2. Sprotno izmenjevanje informacij med starši in vzgojiteljicami ob vsakodnevnih stikih.

3. Poglobljen razgovor o otroku na pogovornih urah.

4. Seznanjanje staršev z vzgojnim delom in programom.

5. Aktivno sodelovanje staršev pri vzgojnem delu.

Starši predstavijo svoje hobije, pokice, imajo možnost sodelovanja pri dopoldanskih in popoldanskih vzgojnih dejavnostih, nas spremljajo pri obisku galerij, muzejev, gledališč in raznih prireditev.

6. Sodelovanje staršev pri načrtovanju življenja v vrtcu in skupini.

Vzgojiteljice upoštevajo predloge in želje staršev, kolikorje to mogoče.

7. Organiziranje predavanj, svetovanj, roditeljskih sestankov, pedagoških, likovnih, glasbenih delavnic za starše, skupnih praznovanj, izletov, letovanj, šole za družino, duhovnih vaj ...

7. ZAKLJUČEK

Vrtec dopolnjuje družinsko vzgojo in dviga kakovost življenja predšolskega otroka. Ustvarja pogoje za spodbujanje otrokove aktivnosti in njegovega razvoja.

Vzgojitelji s svojim strokovnim znanjem dopolnjujejo prizadevanje staršev in družine za celostno vzgojo otrok.

Otrok dojema in razume svet celostno, se razvija in uči v aktivni povezavi s svojim socialnim in naravnim okoljem. V interakciji z vrstniki in odraslimi razvija družbenost in individualnost.

Duhovni svet se otroku kaže predvsem kot dobrina, saj lahko intuitivno zasluti in dojame, da je Bog vse ustvaril zanj, ker ga ima posebno rad.

Delavci katoliških vrtcev skupaj pripravimo programski zvezek za vsako šolsko leto. V njem so zajete skupne točke skozi vse leto. Program in delo katoliških vrtcev spremljamo glede kvalitete vzgojnega procesa in njegovih vsebin na vsakoletnih posvetovanjih zaposlenih, na duhovno-študijskem vikendu in na srečanju pedagoških vodij vrtcev, kjer izmenjamo medsebojne izkušnje in spoznanja ter ovrednotimo naše sodelovanje s starši. Sodelujemo s strokovnjaki različnih področij in se strokovno izpopolnjujemo z udeležbo na seminarjih in tečajih, ki so objavljeni v Katalogu programov stalnega strokovnega spopolnjevanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju

OSNOVNI VIRI

- 1. Braido Pietro, L'esperienza pedagogica di Don Bosco, LAS, Roma 1988.**
- 2. Ciglar Tone, Pedagoška govorica, LJUBLJANA 1984.**
- 3. Ciglar Tone, Človek v nastajanju, Salve, Ljubljana 1995.**
- 4. Ciglar Tone, Rad vas imam, Don Boskov preventivni vzgojni sistem, Ljubljana, 1994.**
- 5. Coloroso Barbara, Otroci so tega vredni, Tangram Slovenija 1996.**
- 6. Dermota Valter, Vzgojiteljem o vzgoji, Mohorjeva družba, Celje 1976.**
- 7. E. Shapiro dr. Lawrence, Čustvena inteligenca otrok, Mladinska knjiga, 1999.**
- 8. Frankel Viktor, Volja do smisla, Mohorjeva družba, Celje 1994.**
- 9. Kurikulum za vrtce, Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo, Ljubljana 1999.**
- 10. Šolska zakonodaja, Ministrstvo za šolstvo in šport, Ljubljana 1996.**
- 11. Trstenjak Anton, Človek in sreča, Mohorjeva družba, Celje 1974.**
- 12. Zalokar Divjak Zdenka, Vzgoja JE - NI znanost, EDUCY, Ljubljana 1999.**
- 13. Zalokar Divjak Zdenka, Vzgoja za smisel življenja, EDUCY, Ljubljana 1998.**
- 14. Žerovnik Angelca, Pedagogika družinskega ognjišča, Pedagoški inštitut, 1996.**

Program so sestavili:

Mirjam Šprohar, prof. socialne pedagogike,
Alojzij Štefan, dipl. vzgojitelj - defektolog,
Irena Granda, vzgojitelj predšolskih otrok,
Nežka Čufar, vzgojiteljica predšolskih otrok,
Judita Valentinčič, vzgojiteljica predšolskih otrok,
Jožica Merlak, vzgojiteljica predšolskih otrok,
Helena Platiša, vzgojiteljica predšolskih otrok,
Teja Tomazin, vzgojiteljica predšolskih otrok,
Ana Dolinšek, vzgojiteljica predšolskih otrok,
Ivan Kastelic, gimnazijski maturant,

v sodelovanju z:

Stanislavom Gerjoljem, dr. pedagoških znanosti, dr. teologije,
Alojzijem Slavkom Snojem, dr. teologije in dipl. Katehetike

Program izdajajo: Antonov vrtec, Železniki
Miklavžev vrtec, Župnijski vrtec- Karitas Logatec
Vrtec Dominik Savio - Karitas Domžate
Vrtec Nazaret Ljubljana
Župnijski zavod sv. Miklavža,
Vrtec LAVRA, Murska Sobota
Župnijski vrtec Vrhnika

Ljubljana, 20. 06. 2000

1. UVOD	1
2. SPECIFIČNOST PROGRAMA	1
2.1. USTVARJANJE DRUŽINSKEGA OZRAČJA	2
2.2. ZGLEDVANJE PO VZORCU PROŽNE DRUŽINE	3
2.3. KATOLIŠKA VZGOJA	3
3. PROGRAMSKE POBUDE NA RAZVOJNIH PODROČJIH.....	4
3.1 JEZIK	4
3.2 NARAVA IN DRUŽBA	6
3.3 DELOVNA IN TEHNIČNA VZGOJA.....	7
3.4 MATEMATIKA.....	7
3.5 GIBANJE.....	8
3.6 UMETNOST	9
3.6.1 Dramska vzgoja.....	10
3.6.2 Plesna vzgoja	10
3.6.3 Likovna vzgoja.....	11
3.6.4 Glasbena vzgoja.....	11
3.7 MORALNO PODROČJE	12
3.8 SOCIALNO PODROČJE.....	13
4. INTERESNE DEJAVNOSTI.....	15
5. VLOGA ODRASLIH.....	16
6. NAČINI IN OBLIKE SODELOVANJA S STARŠI	16
7. ZAKLJUČEK.....	18
OSNOVNI VIRI	19